

Vill du också ha svar på en språkfråga?
Ring Språkrådet: 0200-29 55 55, måndag,
onsdag, fredag 10-12. Eller mejla:
sprakfragor@sprakochfolklommen.se

2

FRÅGOR OM SPRÅKET

Språkkronika: Språklig omväg för god stämning

Det kan eventuellt vara så att jag ibland uttrycker mig lite glidande och vagt i diskussioner eller när jag ska framföra en åsikt. Jag använder gärna ord som *eventuellt*, *kanske*, *lite* eller *möjligen* för att lätta upp samtal och inte låta alltför stensäker, kritisk eller skytsam. Inom språkvetenskapen kallas det för *hedging*.

Hedges är oftast adverb eller adjektiv men kan också vara fraser, till exempel *tror jag*. En *hedge* används för att mildra ett påstående och på svenska är nog den bästa översättningen *gardering* eller att gardera sig.

Lingvisterna George och Robin Lakoff satte *hedges* på kartan i början 1970-talet och Robin Lakoffs sociolingvistiska studier om könskodat språk fick därefter stort genomslag. Hon menar att *hedges*, tillsammans med andra former av överartigheter, är typiska för kvinnligt språk, vilket hon bland annat diskuterar i boken "Language and woman's place" från 1975. Jag är alltså själv i allra högsta grad skyldig och garderar mig allt som oftast med ett *kanske* eller *jag är inte säker* – mest för att jag försöker låta lite trevlig, tror jag.

Även detta intresserade Robin Lakoff, som 1973 i "The logic of politeness" lanserade ett slags "artighetsprincip" för samtal. Principen fastslår ett god kommunikation följer tre maximer: den är inte påträngande, den ger mottagaren alternativ och den får mottagaren att må bra. Och nog är det just det man vill uppnå när man garderar sig med dessa språkliga omvägar – helt enkelt att skapa lite god stämning.

Men visst, blir omvägarna för långa och garderingarna sker på bekostnad av innehållet så kan det i stället få motsatt effekt och skapa både missförstånd och dålig stämning. Jag vågar dock påstå att motsatsen är värre – att helt skippa garderingarna och uttrycka sig tvärsäkert, utan att ta hänsyn till andras åsikter.

Robin Lakoff kallar det *flouting the maxims*, alltså att trotsa artighetsprincipens maximer, och jag är ganska säker på att även det bidrar till rätt dålig stämning.

Tror jag.

Karin Skagerberg
Redaktör på Språktidningen.
karin@spraktidningen.se

Språket – användbart
som socialt smörj-
medel.
Foto: Stocknap/Pixabay

Själv mord bättre i allmänspråket

Bör man använda *suicid* i stället för *själv mord* för att undvika att associera till mord eller brott?
Åsa

● Vi rekommenderar i första hand ordet *själv mord* i allmänspråket. I valet mellan *själv mord* och *suicid* är två frågor aktuella.

Den första frågan handlar om ifall texten där ordet ska användas är allmänspråklig eller fackspråklig. I det allmänna språkbruket är *själv mord* betydligt vanligare än *suicid*, och *själv mordsbenägen* vanligare än *suicidal*. *Själv mord* är lättare att förstå och hantera språkligt än *suicid*. Facktermen *suicid* passar främst i just fackspråkliga sammanhang. Det förekommer i många sammansättningar, som i *suicidförsök* och *suicidprevention*. I andra sammanhang kan man i stället skriva exempelvis *själv mordsförsök* och *förebyggande av självmord*.

Den andra frågan handlar hur man ser på associationerna kring ordet *mord*. Vissa menar att det för tankarna till brott och en historia av tabu och väljer då *suicid* för att undvika sådana associationer, även om det är ovanligare och svårare att förstå. Andra tycker att *själv mord* är helt frikopplat från brottet mord, på samma sätt som efterledet i

trädkrona knappast leder tankarna till en *krona* i betydelsen 'mynt'. De ser ingen anledning att byta ut ordet.

Beroende på hur man svarar på dessa frågor kan man landa i olika val, men vi ser inte associationerna till brott som så utbredda att de motiverar en svårbegripligare fackterm i allmänspråket, och rekommenderar därför i första hand *själv mord* i allmänspråkliga sammanhang.
Gabriella Sandström

Vem som helst kan ge certifiering

Är auktorisation och certifiering samma sak?
Louis

● Det är det inte. Skillnaden är att en auktorisation vanligen lämnas av en myndighet. En certifiering kan däremot i stort sett vem som helst utfärda.

Karin Webbjön

Veckans språkfrågor publiceras i samarbete med Språktidningen och Språkrådet.